

Formosa và MCC (kỳ III)

MAI THÁI LĨNH

III. Ý nghĩa và hậu quả của sự hợp tác giữa Formosa và MCC

Trong cuộc họp với lãnh đạo của Tập đoàn Formosa (ngày 23 và 24/4/2015), Quốc Văn Thanh (Chủ tịch MCC) có nhắc đến các cuộc biểu tình chống Trung Quốc tại Việt Nam năm 2014 và những việc làm của cả hai tập đoàn để xử lý cuộc khủng hoảng. Ông ta đánh giá cao sự quan tâm và phối hợp của Formosa, khen Formosa là một tập đoàn có “đẳng cấp quốc tế”, sẵn sàng chịu trách nhiệm, thể hiện “lòng yêu nước và tình cảm anh em đối với các công dân Trung Hoa ở đại lục”. Về phía Formosa, William Wang (Vương Văn Uyên) bày tỏ lòng biết ơn và tán phục khả năng của MCC trong việc đẩy nhanh tiến độ thực hiện công trình. Vương nhấn mạnh rằng cả hai bên sẽ cộng tác một cách chân thành nhằm bảo đảm hoàn thành dự án tại Hà Tĩnh theo đúng lịch trình và để chứng minh năng lực tầm cỡ thế giới của Trung Quốc trong ngành công nghiệp thép. Bà Susan Wang (Vương Thụy Hoa) phát biểu ý kiến cho rằng Dự án Thép Hà Tĩnh là “một mẫu mực (epitome) về sự hợp tác giữa Đài Loan và Trung Hoa đại lục”. [1]

Trong cuộc họp với Trần Nguyên Thành (Formosa Hà Tĩnh) ngày 19/8/2015, Quốc Văn Thanh lại nhắc đến “các cuộc biểu tình bạo động dữ dội và nghiêm trọng tại Việt Nam ngày 14 tháng 5 năm 2014” và ca ngợi sự hợp tác chặt chẽ giữa hai bên, phản ánh những hình ảnh tốt đẹp nhất về “tinh thần trách nhiệm quốc tế” cũng như “tình cảm anh em vững chắc mà hai bên đã có với nhau như những đồng bào (compatriots)”. Về phía Formosa, Trần Nguyên Thành nhấn mạnh sự hợp tác giữa MCC và Formosa sẽ là “một hình mẫu của sự hợp tác giữa Đài Loan và Trung Quốc đại lục tại một địa điểm thứ ba”. [2]

Những ý kiến trên đây giúp chúng ta thấy rõ ý nghĩa của sự hợp tác Formosa-MCC:

- Về phía Trung Hoa đại lục, Quốc Văn Thanh ra sức tuyên truyền cho nguyên tắc “Một Trung Hoa” (One China 一个中国, *nhất cá Trung Quốc*), coi Đài Loan là một bộ phận của Trung Quốc. Những người đứng đầu tập đoàn Formosa do chịu ảnh hưởng từ quan điểm của Quốc Dân Đảng (KMT) nên cũng thừa nhận nguyên tắc “Một Trung Hoa”, mặc dù giải thích theo một hướng khác. Năm 2008, Mã Anh Cửu tuyên bố: dựa theo Hiến pháp của Trung Hoa Dân Quốc (THDQ), THDQ là một quốc gia có chủ quyền, nhưng Trung Hoa đại lục cũng là “một lãnh thổ của THDQ”. Nói cách khác, quan hệ giữa Đài Loan và Trung Hoa đại lục là quan hệ giữa hai vùng: “vùng Đài Loan” (Đài Loan địa khu) và “vùng đại lục” (Đại lục địa khu). [3] Chính là dựa vào quan điểm này mà Quốc Dân Đảng tiến hành ký kết Hiệp ước thương mại dịch vụ Xuyên-Eo-biển (Cross-Strait Service Trade Agreement, CSSTA) – một hiệp ước đã bị giới trí thức và nhân dân Đài Loan phản đối kịch liệt. Ngày nay, phần lớn người Đài Loan đều không chấp nhận nguyên tắc “Một Trung Hoa”, coi đó là một quan niệm lỗi thời; bằng chứng là hiện nay Quốc Dân Đảng chẳng những mất chức Tổng thống mà tại Viện Lập pháp, chỉ còn giữ được 35 trong tổng số 113 ghế.

- Sự hợp tác giữa Formosa và MCC là “hình mẫu” của sự hợp tác giữa một *tập đoàn tư bản thân hữu* (Formosa-Đài Loan) và một *tập đoàn kinh tế quốc doanh-cộng sản* (MCC-Trung Quốc) tại “một nước thứ ba”. Tập đoàn tư bản thân hữu Formosa chủ yếu chỉ quan tâm đến

siêu lợi nhuận, tìm kiếm đặc lợi (rent-seeking), trong khi tập đoàn quốc doanh của Trung Quốc lại coi mục tiêu chính trị là hàng đầu, mục tiêu kinh tế được xếp xuống hàng thứ hai;

- Sự hợp tác Formosa-MCC chỉ nhằm phục vụ cho lợi ích của một nhóm nhỏ các nhà tư bản tại Đài Loan (chứ không đại diện cho lợi ích của nhân dân Đài Loan), nhưng đồng thời phục vụ cho lợi ích của Đảng CS và Nhà nước Trung Quốc. Vì vậy lợi ích của đất nước sở tại (Việt Nam) không phải là mối quan tâm hàng đầu của họ. Họ chỉ coi Việt Nam là một địa bàn thuận lợi để gây ảnh hưởng đến toàn khu vực Đông Nam Á.

Hậu quả của sự hợp tác Formosa-MCC:

Kể từ khi từ khi Formosa chính thức bắt tay với MCC, sự hợp tác này đã dẫn đến hai sự kiện nghiêm trọng:

1) Vụ xung đột bạo động ngày 11/5/2014 tại Vũng Áng:

Ngày 2 tháng 5 năm 2014, Tổng công ty Dầu khí Ngoài khơi Trung Quốc (China National Offshore Oil Corporation, CNOOC) đã điều động Giàn khoan nước sâu *Hải Dương Thạch Du 981* (海洋石油981, Haiyang Shiyou 981, thường gọi tắt *Hải Dương 981* hay *HD-981*) trị giá gần 1 tỷ đô-la vào hải phận của Việt Nam với mục đích chứng minh “chủ quyền của Trung Quốc tại quần đảo Tây Sa” (tức Hoàng Sa của Việt Nam). Vào lúc đó, MCC có hơn 4 ngàn công nhân đang làm việc tại Vũng Áng.

Nếu nhận thức được âm mưu của Trung Quốc là xâm lấn Biển Đông, thực hiện “Đường chín đoạn” (Đường lưỡi bò) thì sự có mặt của hàng ngàn công nhân Trung Quốc tại Vũng Áng đặt Việt Nam vào tình thế cực kỳ nguy hiểm, chẳng khác nào một thùng thuốc súng mà “người hàng xóm nham hiểm” đặt ngay trong nhà mình.

Như vậy, đáng lẽ phải ra lệnh cho công trường xây dựng nhà máy thép Formosa Hà Tĩnh tạm thời đóng cửa và yêu cầu MCC rút toàn bộ số công nhân về nước ngay từ khi Trung Quốc đưa giàn khoan HD-981 đến vùng biển Hoàng Sa, đồng thời cho phép người dân được biểu tình một cách ôn hòa để phản ứng lại “hành động xâm lược” của nhà cầm quyền Trung Quốc, thì Đảng và Chính phủ Việt Nam lại làm ngược lại. Một mặt, họ tìm mọi cách ngăn cản không cho phép người dân biểu tình (dù là biểu tình ôn hòa), trong khi vẫn điềm nhiên cho phép hàng ngàn công nhân Trung Quốc tiếp tục hoạt động tại Vũng Áng. Hậu quả là vào ngày 11/5, các cuộc biểu tình ôn hòa chống Trung Quốc nổ ra tại các thành phố lớn thì chỉ ba ngày sau đó, những cuộc biểu tình bạo động đã xảy ra trước sự “bất lực” (hoặc “án binh bất động”?) của bộ máy công an vốn nổi tiếng “giỏi” đàn áp và kiểm soát người dân. [4]

Sau vụ bạo động gây thương vong ngày 14/5/2014, MCC tiến hành rút số công nhân đang làm việc tại Vũng Áng về nước. Vào ngày 19 tháng 5 năm 2014, báo chí Trung Quốc đồng loạt đưa tin về cuộc “di tản” của các công nhân Trung Quốc từ Vũng Áng, được miêu tả giống như một vụ “nạn kiều”. Phía MCC công bố sự thiệt hại và đòi bồi thường, tiếp đó là ông Lâm Tín Nghĩa (chủ tịch FHS) cũng lớn tiếng đòi bồi thường.[5] Kết quả là vào ngày 28/8/2014, Tổng bí thư Nguyễn Phú Trọng phải xuống nước bằng cách gửi ông Lê Hồng Anh, ủy viên Thường trực Bộ Chính trị sang Bắc Kinh với tư cách “đặc phái viên” nhằm đàm phán, xin lỗi và hứa bồi thường cho những thiệt hại mà các cuộc bạo động gây ra cho MCC và Formosa.

Hình 9 : Ông Lê Hồng Anh (trái) – đặc phái viên của Tổng bí thư Nguyễn Phú Trọng, bắt tay ông Lưu Vân Sơn (phải) - đại diện Thường vụ Bộ CT ĐCS TQ ngày 27/8/2014

Nhìn vào tấm ảnh chụp kèm theo đây (hình 9), chúng ta thấy rõ gương mặt hớn hở của ông Lưu Vân Sơn (劉雲山 Liu Yunshan) - ủy viên Ban Thường vụ Bộ chính trị ĐCS TQ, thể hiện sự hài lòng của các nhà lãnh đạo Trung Quốc trước kết quả đạt được của cuộc ra quân lần đầu của giàn khoan HD-981. Hết sức tương phản là bộ mặt buồn xo của ông Lê Hồng Anh (ủy viên Bộ CT, Thường trực Ban bí thư) - đặc phái viên của Tổng bí thư Nguyễn Phú Trọng.

Ngày nay nhìn lại, chúng ta thấy có sự trùng hợp lạ lùng giữa quá trình chuẩn bị ra đời Giàn khoan nước sâu HD-981 và lịch trình xây dựng nhà máy thép Formosa Hà Tĩnh:

- Dự án xây dựng Giàn khoan nước sâu HD-981 được thực hiện trong thời gian 2007-2010[6], và đó cũng là thời gian Formosa và MCC tiến hành giao dịch để “hợp tác” xây dựng Nhà máy thép Formosa Hà Tĩnh;

- Giàn khoan HD-981 hoàn thành vào tháng 5 năm 2011, cũng trùng với thời gian hoàn thành công tác chuẩn bị thiết kế, lập dự án khả thi Nhà máy thép Formosa Hà Tĩnh;

- Ngày 9 tháng 5 năm 2012, Tập đoàn CNOOC đưa giàn khoan HD-981 vào hoạt động lần đầu tiên tại một địa điểm cách Hong Kong 320 km về phía đông-nam, với độ sâu 1.500 m. Năm tháng sau (tháng 10 năm 2012), Formosa Hà Tĩnh và MCC chính thức ký hợp đồng xây dựng nhà máy thép tổng hợp (integrated steel plant) tại Vũng Áng.

Điều đáng chú ý là ngay từ tháng 5 năm 2012, trước một cử tọa đông đảo tại trụ sở của Tập đoàn CNOOC tại Bắc Kinh, Chủ tịch của CNOOC lúc đó là Vương Nghi Lâm (王宜林 Wang Yilin) đã tuyên bố: “Các giàn khoan nước sâu quy mô lớn là những lãnh thổ quốc gia di động và là một thứ vũ khí chiến lược”. [7] Điều này bộc lộ ý đồ của Trung Quốc sẽ đưa giàn khoan HD-981 vào vùng biển đang tranh chấp với Việt Nam và một số nước khác.

Chúng ta không thể không đặt câu hỏi: tại sao Formosa đưa MCC vào Vũng Áng – một địa điểm có tính chất chiến lược gần như đồng thời với việc xây dựng giàn khoan nước sâu HD-981 nhằm thực hiện mục tiêu xâm lấn ở Biển Đông mà các nhà lãnh đạo Việt Nam vẫn không

hề cảnh giác? Tại sao các vị chỉ biết nâng cao cảnh giác với các “thế lực thù địch” (mà phần lớn là các lực lượng trung kiên chống chủ nghĩa bành trướng Trung Quốc để bảo vệ độc lập dân tộc) trong khi không hề có chút đề phòng đối với những hành động tiếp tay cho âm mưu xâm lược từ phía Trung Quốc?

Cuối cùng thì Việt Nam – nạn nhân của trò xâm lược quỷ quyệt của Trung Quốc, đáng lẽ phải được bồi thường, được xin lỗi vì bị “nước láng giềng xấu tính” đem giàn khoan khổng lồ xâm phạm chủ quyền, lại phải xin lỗi và bồi thường, đồng thời khẩn khoản mời “quý công nhân” của MCC trở lại Việt Nam (với số lượng có lúc còn lớn hơn).

Lỗi lầm này là do ai? Cho đến nay vẫn chưa thấy quan chức tuyên giáo hay nhà sử học chính thống nào nhắc đến.

2) Thảm họa “cá chết hàng loạt” tháng 4 năm 2016:

Trong những tháng gần đây, thảm họa “cá chết hàng loạt” (mass fish death) tại 4 tỉnh miền Trung luôn là đề tài sôi động trên mạng Internet và báo chí – kể cả lề trái và lề phải.

Qua phát biểu của các nhà lãnh đạo Đảng và Chính phủ cũng như dư luận báo chí chính thống, có hai chủ đề được bàn cãi nhiều nhất. Đó là việc địa phương “cấp phép 70 năm” cho Formosa Hà Tĩnh (sai luật lệ hiện hành) và trách nhiệm cá nhân của ông Võ Kim Cự - nguyên Bí thư Tỉnh ủy, nguyên Chủ tịch Ủy ban Nhân dân tỉnh Hà Tĩnh, hiện nay là Đại biểu Quốc hội Việt Nam khóa 14, thành viên Ủy ban Kinh tế của Quốc hội. Ông Cự thuộc một thể hệ cán bộ xuất thân từ Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, đi lên từ Huyện đoàn huyện Cẩm Xuyên (xem “Võ Kim Cự”, *Wikipedia tiếng Việt*).

Như phần trên đã phân tích, trách nhiệm trong vụ “cá chết hàng loạt” tại 4 tỉnh miền Trung không chỉ là trách nhiệm của Formosa Hà Tĩnh mà còn là trách nhiệm của nhà thầu chính - Tập đoàn MCC. Vì vậy, có một vấn đề còn lớn hơn vấn đề “cấp phép 70 năm – làm sai luật”. Đó là “trách nhiệm trong việc cấp phép cho Formosa đầu tư xây dựng Nhà máy thép Formosa Hà Tĩnh trong khi chưa điều tra kỹ về lai lịch, thành tích phá hoại môi trường của tập đoàn này”, và kèm theo đó là “trách nhiệm trong việc cho phép MCC trở thành nhà thầu chính”.

Nếu không có “yếu tố Trung Quốc” (MCC), vụ cá chết hàng loạt chỉ là vấn đề môi trường và nạn tham nhũng; nhưng có thêm “yếu tố MCC”, vấn đề này còn có tính chất chính trị, bởi vì nó liên quan trực tiếp đến vận mệnh của dân tộc, sự tồn vong của đất nước. Nếu nói rằng “70 năm là không phù hợp”, vậy thì “thời hạn 50 năm” có đủ để biến đất nước ta trở thành một phiên thuộc của đế quốc Đại Hán thời hiện đại hay không?

Có một điều cực kỳ nghịch lý không thể chấp nhận: trong lúc Việt Nam đang phải đấu tranh với Trung Quốc một cách gay gắt về chủ quyền tại khu vực Biển Đông thì một số nhà lãnh đạo của Đảng và Chính phủ lại đồng ý cho phép MCC làm nhà thầu chính, và trong thực tế đã cho phép hàng ngàn công nhân Trung Quốc vào làm việc ở Vũng Áng - một vị trí có ý nghĩa chiến lược cả về kinh tế lẫn quân sự. Cần nhấn mạnh một điều: trong khi Trung Quốc một mặt dùng sức mạnh quân sự để lấn chiếm Biển Đông, thì bất cứ quan hệ kinh tế, thương mại, văn hóa nào có “yếu tố Trung Quốc” đều không thể coi là “thuần túy kinh tế” hay “thuần túy văn hóa”.

Từ đó có hai câu hỏi lớn được đặt ra:

(1) Trách nhiệm trong vụ Formosa phải chăng chỉ liên quan đến một mình ông Võ Kim Cự?

Nếu xem tiểu sử của ông Võ Kim Cự, chúng ta thấy ông không phải là “người đứng đầu tỉnh Hà Tĩnh” trong thời gian từ 2007 đến tháng 2 năm 2015, vì ông Cự chỉ là Chủ tịch UBND Tỉnh Hà Tĩnh. Người đứng đầu tại tỉnh Hà Tĩnh trong thời gian đó là ông Nguyễn Thanh Bình - Bí thư Tỉnh ủy. Qua tiểu sử của nhà “chính khách” này, chúng ta được biết ông xuất thân từ Đoàn Thanh niên CS HCM (cũng từ Huyện đoàn Cẩm Xuyên), trở thành Bí thư Tỉnh ủy vào tháng 6 năm 2007, và là “người đầu tiên tại Việt Nam trúng cử chức Bí thư Tỉnh ủy theo phương thức đại hội bầu trực tiếp” (xem “Nguyễn Thanh Bình”, *Wikipedia tiếng Việt*).

Như vậy, lập luận cho rằng “việc mời Formosa vào Hà Tĩnh, cho phép hàng ngàn công nhân Trung Quốc vào làm việc tại Vũng Áng, tự ý cấp phép 70 năm, v.v... là trách nhiệm của ông Võ Kim Cự” là một lập luận không có căn cứ thực tế. Bởi một lẽ đơn giản mà ai cũng biết là : ở Việt Nam, người đứng đầu một tỉnh là ông Bí thư Tỉnh ủy chứ không phải ông Chủ tịch Ủy ban Nhân dân Tỉnh. Những ai đã từng làm việc trong bộ máy Nhà nước tại Việt Nam đều biết : người ký văn bản chưa hẳn đã là người quyết định, và người quyết định thường không đặt bút ký – nhất là các văn bản được công bố rộng rãi. Với cung cách “lãnh đạo tập thể, cá nhân phụ trách” cho đến nay vẫn còn được duy trì tại Việt Nam, nếu đưa ông Võ Kim Cự ra làm “con dê tế thần”, e rằng không thể thuyết phục được ai.

Nhưng tại sao lại quy trách nhiệm cho một mình ông Võ Kim Cự? Phải chăng là vì hiện nay ông Nguyễn Thanh Bình đang giữ chức Phó ban thường trực của Ban Tổ chức Trung ương Đảng? Và hơn thế nữa, ông Bình lại là một nhân vật tiêu biểu, là vị “bí thư đầu tiên trúng cử theo phương thức đại hội bầu trực tiếp” – thể hiện một thành tích “dân chủ hóa tột bậc” dưới sự lãnh đạo của Tổng bí thư Nguyễn Phú Trọng. Ông Võ Kim Cự được chọn làm “con dê tế thần” phải chăng là để bảo vệ uy tín của ông Tổng bí thư, bảo vệ thành quả của một phương thức bầu cử “dân chủ đến thế là cùng”?

Hình 10: Ông Nguyễn Thanh Bình, tân Phó ban Tổ chức Trung ương tặng hoa chúc mừng ông Võ Kim Cự được bầu làm Bí thư Tỉnh ủy Hà Tĩnh

(2) Tân Thủ tướng có thật sự chỉ đạo quyết liệt vụ Formosa gây ô nhiễm môi trường biển?

Mặc dù trong thời gian gần đây, giới truyền thông chính thống đã thổi lên cụm từ “chỉ đạo khẩn trương”, “chỉ đạo quyết liệt” để ca ngợi phong cách làm việc của “Tân Chính phủ” trong việc xử lý vụ “ô nhiễm môi trường biển”, chúng ta thấy việc xử lý vụ Formosa có những dấu hiệu không bình thường:

- Cho đến nay, hồ sơ về “vụ cá chết hàng loạt tháng 4 năm 2016” vẫn chưa được công bố để các nhà khoa học tự do thảo luận hầu tìm ra cách khắc phục hiệu quả;

- Chính phủ và ngành tư pháp hầu như không tạo điều kiện cho người dân được quyền “kiện Formosa”, vì vậy các nạn nhân của thảm họa ô nhiễm môi trường biển không biết làm cách nào để đòi bồi thường thiệt hại;

- Chưa rõ môi trường biển bị ô nhiễm thế nào, phải khắc phục ra sao, chưa rõ có bao nhiêu cư dân bị thiệt hại, tốn bao nhiêu tiền để ổn định cuộc sống của họ, mà đã vội vàng quy định tiền bồi thường là “500 triệu đô-la”;

- Gần đây nhất là việc “Tổng cục Thuế miễn và hoàn thuế cho Formosa hơn 10 ngàn tỷ đồng”, theo bà Phạm Chi Lan là “tương đương với gần 500 triệu đôla, gần như bằng với số tiền mà Formosa chấp nhận bồi thường ban đầu cho sự cố môi trường mà họ gây ra” [8];

Những dấu hiệu đó cho thấy việc xử lý “vụ Formosa” có rất nhiều điều khuất tất. Tại sao như thế? Phải chăng Tân Thủ tướng là người có vấn đề?

Trong lúc truy tìm thông tin từ các trang mạng nội bộ của các công ty Trung Quốc (nhất là của MCC), tình cờ người viết tìm thấy *một bản tin nội bộ của MCC đề ngày 3/5/2013* [9] có nội dung như sau:

“Vào ngày 28/4/2013, Phó Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc đã dẫn đầu một phái đoàn đến kiểm tra công trường xây dựng lò cao (blast furnace) của nhà máy thép Formosa Hà Tĩnh, tại đây ông đã tìm hiểu về tiến độ thực hiện dự án, việc tuyển dụng lao động và một số thông tin khác. Cùng đi có ông Nguyễn Thanh Bình (Bí thư Tỉnh ủy Hà Tĩnh) và ông Võ Kim Cự (Chủ tịch UBND Tỉnh Hà Tĩnh).

Hình 11: Phó thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc đang say sưa tìm hiểu về các lò cao luyện thép

Hình 12: Phái đoàn nhiều nước viếng thăm địa điểm làm việc của MCC 19

Trong cuộc thanh tra này, ông Phó Thủ tướng sau khi tìm hiểu chi tiết về công trình xây dựng lò cao, đã đánh giá cao năng lực thực hiện của Công ty MCC 19. Nhân dịp này, ông đã công bố kết quả đánh giá (tháng 4) do Ủy ban An toàn, Bảo vệ sức khỏe và Môi trường của tỉnh Hà Tĩnh thực hiện đối với tất cả các xí nghiệp trong vùng, theo đó công trình xây dựng lò cao của nhà thầu MCC 19 được xếp hạng 1.

Ngoài phái đoàn kiểm tra này, chỉ một ngày trước đó, một phái đoàn đông đảo gồm hơn 60 quan chức và đại diện các xí nghiệp do tỉnh Hà Tĩnh mời từ Thái Lan, Lào, Singapore, Nhật Bản, Nga, đã thực hiện một cuộc viếng thăm công trường xây dựng nhà máy thép của MCC.”

Có lẽ chỉ cần đọc qua bản tin này, độc giả cũng có thể hiểu được tại sao Tân Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc không thể “chỉ đạo khẩn trương”, mà cũng không thể “chỉ đạo quyết liệt” việc xử lý thảm họa môi trường do Formosa gây ra.

Thay lời kết:

Lâu nay vẫn có một luồng dư luận cho rằng việc cấp phép cho Formosa (Đài Loan) vào Vũng Áng là do một số nhân vật có chức có quyền “chạy theo lợi ích cá nhân, lợi ích của phe nhóm”, nói chung là do *phái lợi ích*. Nhưng nếu đúng như thế thì *phái chính thống* - với quyết tâm đánh *phái lợi ích* để làm trong sạch Đảng, tại sao không hăng hái xử lý vụ việc để lấy lại lòng tin trong nhân dân? Mặt khác, việc đưa hàng ngàn công nhân Trung Quốc vào làm việc ở một khu vực có tính chất chiến lược cả về kinh tế lẫn an ninh-quốc phòng, phải được quyết định từ một cấp rất cao – và *người đứng đầu Chính phủ* (Thủ tướng) không thể quyết định nếu không có sự đồng ý của *người đứng đầu Đảng* (Tổng bí thư). Đó chính là điểm khác biệt lớn nhất giữa một chế độ hậu-toàn trị (Post-totalitarianism) với một chế độ độc tài quyền uy khép kín (Closed Authoritarianism).

Trong vụ việc này, để có thể đưa ra quyết định, có lẽ phải có sự đồng thuận từ cả hai phía: “phái lợi ích” đưa Formosa vào Vũng Áng có thể là vì lợi ích của cá nhân, của phe nhóm, còn “phái chính thống” thì đồng ý với điều kiện Formosa phải chọn nhà thầu Trung Quốc. Cách lý giải này xem ra phù hợp với thực tế hơn cả.

Xu hướng hiện nay của Đảng CS và Chính phủ Việt Nam là “cho phép Formosa Hà Tĩnh tiếp tục được tồn tại”. Đây là một quyết định có ý nghĩa cực kỳ quan trọng, có liên quan đến kế hoạch “Một vành đai, một con đường” (一帶一路 *Nhất đới, nhất lộ*) – một sáng kiến chiến lược đầy tham vọng mà Chủ tịch Tập Cận Bình đã khởi xướng vào năm 2013, nhưng thực ra đã được chuẩn bị kỹ càng từ nhiều năm trước.

Để có thể hiểu được ý nghĩa thật sự của quyết định này, có lẽ cần phải đặt nó vào một bối cảnh rộng lớn hơn, có liên quan đến quan điểm chiến lược của cả Trung Quốc lẫn Hoa Kỳ trên phạm vi toàn thế giới cũng như khu vực châu Á – Thái Bình Dương. Điều này vượt ra khỏi khuôn khổ của bài viết, xin dành lại để thảo luận vào một dịp khác.

Đà Lạt, 3/8 - 12/8/2016,

MAI THÁI LĨNH

CHÚ THÍCH:

[1] “Guo Wenqing Paid A Visit to Formosa Plastic Group”, MCC ngày 11/5/2014:
<http://www.mcc.com.cn/mccen/focus/325419/346294/index.html>

[2] Guo Wenqing Meets With President of Formosa HA TINH Steel Corporation Chen Yuancheng, *MCC* 21/8/2015:

<http://www.mcc.com.cn/mccen/focus/325419/351139/index.html>

[3] “Ma refers to China as ROC territory in magazine interview”, *Taipei Times* Oct 08, 2008:

<http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/10/08/2003425320>

[4] Thái độ “án binh bất động” của lực lượng công an đã tạo ra một dư luận cho rằng các cuộc bạo động là do chính phía Trung Quốc (hoặc đám tay sai của họ) thuê người thực hiện, vì kẻ thủ lợi duy nhất trong vụ này chính là ĐCS và Chính phủ Trung Quốc.

[5] Construction of FPGs steel mill in Vietnam delayed by riots, *The China Post*,

May 21, 2014:

<http://www.chinapost.com.tw/taiwan/business/2014/05/21/408162/Construction-of.htm>

[6] “Deepwater Semi-Submersible Drilling Rig”, *Offshore Department of China State Shipbuilding Corporation*:

http://offshore.cssc.net.cn/en/component_product_center/news_show.php?id=20

[7] Brian Spegele & Wayne Ma, “For China Boss, Deep-Water Rigs Are a 'Strategic Weapon'”, *Wall Street Journal* Aug. 29, 2012:

<http://www.wsj.com/articles/SB10000872396390444233104577592890738740290>

[8] “Miễn, hoàn thuế 10 ngàn tỷ đồng cho Formosa?”, *BBC tiếng Việt* 10/8/2016:

http://www.bbc.com/vietnamese/vietnam/2016/08/160810_formosa_tax_rebate_refunds_compensation

[9] Deputy Prime Minister of Vietnam Inspects Jobsite of 19MCC Group in Ha Tinh, *MCC* 03

May 2013: <http://www.mccchina.com/mccen/focus/325415/342408/index.html>